

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СУДОВИЙ ЕКСПЕРТ:
ПОНЯТТЯ, ПРАВОВИЙ СТАТУС,
ПРОФЕСІОГРАМА”

Харків
2012

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”**

Електронна копія

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СУДОВИЙ ЕКСПЕРТ:
ПОНЯТТЯ, ПРАВОВИЙ СТАТУС,
ПРОФЕСІОГРАМА”**

(освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8.18010003 “Судова експертиза”)

*Затверджено вченою радою університету
(протокол № 10 від 15.06.2012 р.)*

**Харків
2012**

Програма навчальної дисципліни “Судовий експерт: поняття, правовий статус, професіограма” (освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”, спеціальність 8.18010003 “Судова експертиза”) / уклад.: В. А. Журавель, В. О. Коновалова, В. Ю. Шепітько, В. І. Алексійчук. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2012. – 13 с.

У к л а д а ч і: В. Ю. Шепітько,
В. А. Журавель,
В. О. Коновалова,
В. І. Алексійчук

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 8 від 17.10.2012 р.)*

ВСТУП

Реалізація норм чинного законодавства, винесення обґрунтованих судових рішень неможливе без забезпечення правосуддя незалежною, кваліфікованою, такою, що базується на передових досягненнях науки і техніки, експертизою. У зв'язку з цим зростає роль судового експерта як незацікавленої, обізнаної особи, яка володіє спеціальними знаннями і практичними навичками, необхідними для проведення відповідних експертних досліджень. Зазначене зумовлює потребу в активізації підготовки висококваліфікованих експертів.

Навчальна дисципліна “Судовий експерт: поняття, правовий статус, професіограма” є необхідною в програмі підготовки професійних експертів, оскільки розглядає основні вимоги, що висуваються до таких осіб, їх права, обов'язки і відповідальність.

У результаті вивчення дисципліни судовий експерт-магістр повинен

знати:

- положення законодавства України, в яких закріплені вимоги, що висуваються до судового експерта, підстави і порядок набуття правового статусу судового експерта, його права, обов'язки, правові гарантії, юридичну відповідальність, підстави для відводу;

- зміст понять: “спеціальні знання”, “судовий експерт”, “професіограма судового експерта”, “незалежність судового експерта”, “експертна ініціатива”;

- теоретичні, процесуальні та організаційні засади професійної діяльності судового експерта;

- категорії судових експертів; правовий статус керівника судово-експертної установи;

- порядок атестації судових експертів та присвоєння кваліфікації судового експерта;

- психологічні засади діяльності судового експерта, негативні чинники, що впливають на ефективність професійної діяльності експерта;

уміти:

– правильно застосовувати в своїй професійній діяльності набуті теоретичні знання та норми чинного законодавства;

– чітко дотримуватися вимог, які висуваються до судового експерта;

– сумлінно ставитися до виконання професійних обов'язків судового експерта у цивільних, кримінальних, а також справах про адміністративні правопорушення;

– постійно підвищувати рівень своїх професійних знань та вдосконалювати практичні навички;

– обробляти отримані результати, аналізувати, узагальнювати, формулювати експертні висновки на основі отриманих емпіричних та аналітичних даних;

– надавати фахові консультації та іншу інформаційну допомогу з питань дослідження та оцінки матеріальних об'єктів, явищ та процесів, які стосуються обставин справ, що перебувають у провадженні судів, органів дізнання та досудового слідства;

– надавати допомогу прокурорам, слідчим, оперативним працівникам у використанні техніко-криміналістичних методів і засобів у розкритті й розслідуванні злочинів, у висуванні слідчих версій, відібранні зразків для порівняльного дослідження, формулюванні питань експерту.

З М І С Т

1. Поняття судового експерта

Поняття спеціальних знань. Співвідношення понять: обізнана особа, спеціаліст, експерт. Поняття судового експерта. Функції судового експерта. Правове регулювання судово-експертної діяльності. Особи, які можуть бути судовими експертами. Вимоги, які висуваються до судового експерта.

Категорії експертів; експерти державних та недержавних спеціалізованих установ, представники неекспертних установ, приватні експерти та інші спеціалісти. Особи, які не можуть бути судовими експертами.

2. Професійні та кваліфікаційні вимоги до судового експерта

Підготовка судових експертів. Місце навчальної дисципліни “Судовий експерт: поняття, правовий статус, професіограма” у підготовці судового експерта. Атестація судових експертів. Свідectво про присвоєння кваліфікації судового експерта. Кваліфікаційні класи. Експертно-кваліфікаційні комісії: склад і повноваження. Порядок присвоєння (підтвердження) кваліфікації судового експерта. Основні види судових експертиз та експертних спеціальностей, за якими присвоюється кваліфікація судового експерта працівникам Експертної служби МВС України. Державний Реєстр атестованих судових експертів. Підстави і порядок позбавлення фахівців кваліфікації судового експерта.

3. Правовий статус судового експерта

Права судового експерта. Гарантії прав судового експерта. Незалежність судового експерта. Експертна ініціатива. Використання експертом матеріалів справи. Обов'язки судового експерта. Роз'яснення прав і обов'язків судовому експерту.

Процесуальний статус судового експерта. Процесуальні

форми залучення судового експерта: судова експертиза, допит судового експерта, участь експерта у проведенні слідчих дій, одержанні зразків для експертного дослідження. Експерт-криміналіст: завдання та форми участі у кримінальному провадженні. Експертна присяга. Попередження експерта про відповідальність.

Обмеження та заборони в діяльності судового експерта. Відповідальність судового експерта: дисциплінарна, матеріальна, адміністративна, кримінальна. Контроль за діяльністю судового експерта. Підстави, умови й порядок притягнення судового експерта до відповідальності. Підстави для відводу судового експерта.

Керівник судово-експертної установи: функції та повноваження, кваліфікаційні вимоги.

4. Компетенція судового експерта

Сфера діяльності судового експерта. Спеціалізація експерта. Межі діяльності судового експерта. Об'єктивна компетенція та компетентність судового експерта. Обсяг компетенції експертів при проведенні комплексної експертизи. Кваліфікаційні характеристики посад працівників науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України. Посадова інструкція судового експерта: структура і зміст.

5. Професіограма судового експерта

Поняття та структура професіограми судового експерта. Експертна етика. Завдання та мотиви професійної експертної діяльності. Професійні якості, здібності, знання та навички. Експертний досвід. Ділові та моральні якості судового експерта. Якості, що перешкоджають ефективності професійної діяльності судового експерта.

Напрями діяльності експерта-працівника державної спеціалізованої установи. Науково-дослідницька, методична, профілактична, навчальна діяльність судового експерта. Науко-

ва організація праці судового експерта. Нормативи та обсяг експертного навантаження. Організація робочого часу та робочого місця судового експерта. Автоматизація діяльності експерта.

6. Психологія судово-експертної діяльності

Психологічні засади пізнавальної діяльності судового експерта. Психологічні основи та етапи формування внутрішнього переконання судового експерта, прийняття рішень експертом. Негативні впливи на діяльність судового експерта. Професійна деформація судового експерта, конформність, упереженість, сугестія.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Кримінально-процесуальний кодекс України: Закон УРСР від 28.12.1960 р. // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1961. – № 2. – Ст. 15.

Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. // Голос України від 19.05.2012 р. – № 90-91.

Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. – № 40. – Ст. 492.

Кодекс адміністративного судочинства: Закон України від 06.07.2005 р. // Там же. – 2005. – № 35. – Ст. 446.

Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. // Там же. – 1992. – № 6. – Ст. 56.

Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон УРСР від 07.12.1984 р. // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.

Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2001. – № 25. – Ст. 131.

Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23.12.1993 р. № 3782-ХІІ // Там же. – 1994. – № 11. – Ст. 51.

Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 13.12.1991 р. № 1977-ХІІ // Там же. – 1992. – № 12. – Ст. 165.

Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-ХІІ // Там же. – 1994. – № 28. – Ст. 232.

Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України: наказ М-ва внутр. справ України від 09.08.2012 р. № 691 // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 77. – Ст. 3136.

Про утворення Експертної служби Міністерства внутрішніх справ: постанова Каб. Міністрів України від 20.06.2000 р. № 988 // Там же. – 2000. – № 25. – Ст. 1055 (в ред. від 13.06.2012 р.).

Інструкція про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах: наказ М-ва юстиції України від 12.12.2011 р. № 3505/5 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 98. – Ст. 3591.

Інструкція про призначення та проведення судових експертиз: наказ М-ва юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 // Там же. – 1998. – № 46. – С. 172.

Довідник кваліфікаційних характеристик посад працівників науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України: наказ М-ва юстиції України від 19.04.2012 р. № 611/5 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: zakon1.rada.gov.ua

Порядок ведення державного Реєстру атестованих судових експертів: наказ М-ва юстиції України від 29.03.2012 р. № 492/5 // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 27. – Ст. 1017.

Положення про Експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів: наказ М-ва юстиції України від 09.08.2005 р. № 86/5 // Там же. – 2005. – № 33. – Ст. 1996. (в ред. від 13.07.2012 р.).

Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію МВС України та атестацію судових експертів Експертної служби МВС України: наказ М-ва внутр. справ України від 15.12.2011 р. № 923 // Там же. – 2012. – № 18. – Ст. 670.

Положення про базу даних атестованих судових експертів Експертної служби МВС України: наказ М-ва внутр. справ України від 15.06.2011 р. № 333 // Там же. – 2011. – № 72. – Ст. 2720.

Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію та атестацію судових експертів Державної прикордонної служби України: наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 23.11.2010 р. № 891 // Там же. – 2010. – № 96. – Ст. 3426.

Порядок присвоєння кваліфікаційних класів судових експертів працівникам науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України: наказ М-ва юстиції України від 30.12.2011 р. № 3660/5 // Там же. – 2012. – № 3. – Ст. 105.

Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 30.05.1997 р. № 8 / уклад. Б. О. Кириш // 36. постанов Пленуму Верхов. Суду України у кримінальних справах: навч.-практ. посіб. – Львів: Ліга-прес, 2008. – 408 с.

Про внесення змін до Наказу Міністерства юстиції України від 31.08.2009 р. № 1555/5 (затвердження Стандарту надання адміністративної послуги щодо присвоєння кваліфікації судового експерта): наказ М-ва юстиції України від 17.02.2010 р. № 325/5 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: zakon1.rada.gov.ua

Аверьянова Т. В. Судебная экспертиза: курс общей теории / Т. В. Аверьянова. – М.: Инфра-М, Норма, 2012. – 480 с.

Белкин Р. С. Курс криминалистики: учеб. пособие для вузов / Р. С. Белкин. – 3-е изд., доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2001. – 837 с.

Бишманов Б. М. Эксперт и специалист в уголовном судопроизводстве / Б. М. Бишманов. – М.: Моск. психолого-социал. ин-т, 2003. – 224 с.

Гончаренко В. И. Использование данных естественных и технических наук в уголовном судопроизводстве / В. И. Гончаренко. – Киев: Вища шк., 1980. – 160 с.

Дулов А. В. Права и обязанности участников судебной экспертизы / А. В. Дулов. – Минск: Изд-во М-ва высшего, среднего спец. и проф. образования БССР, 1962. – 340 с.

Експертизи у судовій практиці / за заг. ред. В. Г. Гончаренка. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 387 с.

Зинин А. М. Судебная экспертиза: учеб. / А. М. Зинин, Н. П. Майлис. – М.: Право и закон, 2002. – 318 с.

Калашникова Н. Я. Гарантии прав свидетеля, эксперта, переводчика и понятого в советском уголовном процессе / Н. Я. Калашникова. – М.: МГУ, 1966. – 40 с.

Клименко Н. І. Судова експертологія: курс лекцій: [навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / Н. І. Клименко. – К.: Вид. Дім “Ін Юре”, 2007. – 528 с.

Комиссарова Я. В. Концептуальные основы профессиональной деятельности эксперта в уголовном судопроизводстве / Я. В. Комиссарова. – М.: Юрлитинформ, 2010. – 240 с.

Крылов И. Ф. Судебная экспертиза в уголовном процессе / И. Ф. Крылов. – Л.: ЛГУ, 1963. – 214 с.

Лисиченко В. К. Использование данных естественных и технических наук в следственной и судебной практике: учеб. пособ. / В. К. Лисиченко. – Киев: Вища шк., 1979. – 88 с.

Махов В. Н. Использование знаний сведущих лиц при расследовании преступлений / В. Н. Махов. – М.: РУДН, 2000. – 296 с.

Моїсєєв О. М. Експертні технології: теорія формування і практика застосування / О. М. Моїсєєв. – Х.: Вид. агенція “Апостіль”, 2011. – 424 с.

Россинская Е. Р. Настольная книга судьи: судебная экспертиза / Е. Р. Россинская, Е. И. Галяшина. – М.: Проспект, 2011. – 464 с.

Россинская Е. Р. Профессия эксперт / Е. Р. Россинская. – М.: Юристъ, 1999. – 192 с.

Россинская Е. Р. Судебная экспертиза в гражданском, арбитражном, административном и уголовном процессе / Е. Р. Россинская. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Норма, 2008. – 688 с.

Словарь основных терминов судебной экспертизы / ред. кол.: А. Р. Шляхов. – М.: ВНИИСЭ, 1980. – 124 с.

Соколовский З. М. Вопросы использования экспертом материалов дела / З. М. Соколовский. – Х.: ХГУ, 1964. – 72 с.

Сорокотягин И. Н. Специальные познания в расследовании преступлений / И. Н. Сорокотягин. – Ростов: Изд-во Ростов. ун-та, 1984. – 120 с.

Шерстюк В. М. Словник основних термінів судових експертиз (теорія, організація та нормативно-правове регулювання) / В. М. Шерстюк (кер. авт. кол.). – Сімф.: КримНДІСЕ, 2008. – 182 с.

Шерстюк В. М. Судово-експертна діяльність (організаційно-правові та морально-психологічні засади) / В. М. Шерстюк; за ред. В. Ю. Шепітька. – Сімф.: ООО “ДІАЙП”, 2008. – 196 с.

Шепітько В. Ю. Криміналістика: енциклопедичний словник (українсько-російський і російсько-український) / В. Ю. Шепітько; за ред. В. Я. Тація. – Х.: Право, 2001. – 560 с.

Щербаковский М. Г. Судебные экспертизы: учебно-теорет. пособие / М. Г. Щербаковский. – Харьков: Эспада, 2005. – 536 с.

Эксперт. Руководство для экспертов органов внутренних дел / под ред. Т. В. Аверьяновой, В. Ф. Статкуса. – М.: КноРус, Право и закон, 2003. – 592 с.

Энциклопедия судебной экспертизы / под ред. Т. В. Аверьяновой, Е. Р. Россинской. – М.: Юристъ, 1999. – 552 с.

Навчальне видання

Електронна копія

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СУДОВИЙ ЕКСПЕРТ:
ПОНЯТТЯ, ПРАВОВИЙ СТАТУС,
ПРОФЕСІОГРАМА”

(освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8.18010003 “Судова експертиза”)

У к л а д а ч і: ШЕПІТЬКО Валерій Юрійович,
ЖУРАВЕЛЬ Володимир Андрійович,
КОНОВАЛОВА Віолетта Омелянівна,
АЛЕКСЕЙЧУК Вікторія Іванівна

Відповідальний за випуск *В. Ю. Шепітько*

Редактор *Л. М. Рибалко*

Комп’ютерна верстка *А. В. Старжинської*

План 2012

Підп. до друку 13.11.2012. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 0,81. Облік.-вид. арк. 0,35. Вид. № 216.
Тираж 50 прим. Зам. № 4527. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.